

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

[Tractatus de attributis, de visione beatifica, de scientia Dei ac de ejus
voluntate et providentia]

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. III. D. Thomæ Doctrina securitas, quòd Scripturæ, Traditioni, Patribus
semper adhæserit, unde certissima Christianæ doctrinæ regula
dicipotuerit à Pio V.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77132](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77132)

tatis curaret? Occasionē nactus addiscendi rē perdifficilem, cui forsitan tūc explicandæ incumberebat, petit quid de Beatitudine cœlesti sentiendum & scribendum sit; quibus principiis constet, an creatā specie, an ipsā essentiā Divinā gerente speciei vices? Tum Romanus placido vultu subridens, illum Psalmi versiculum ingerit: *Sicut audivimus, sic vidimus in civitate Domini virtutum*: quo moneret rem ita se habere, ut à Magistro olim auditor didicerat, & post sanctissimi Præceptoris doctrinam, unam Beatificam visionem majorem superesse.

Hic ego te compello [Erudite Lector] & tuam sepositis affectibus sententiam rogo, & audire velim? Annon omnis commendatio infra rei magnitudinem jaceat? An non D. Thomæ principiis eam certitudinem inesse existimare æquum sit, quā majorem sola definitio Ecclēsiæ conciliare possit? quæ nobis unquam D. Thomæ vestigiis inhaerentibus, major securitas contingere aut desiderari posset? Quem mihi dabis ex omnibus D. Thomæ æmulis, quos sanè sola ejus eruditionis magnitudo excitavit, aut è tota Theologorum turba, qui hac parte eaque certitudine divi etiam contestatā, cum sanctissimo Præceptore paria se facturum jactet?

Hæc cum ita sint, mirari desines [Erudite Lector] quæ sibi omnem alioquin superent: *tot tantaque in omni fere disciplinarum genere, brevissimo tempore conscripserit, ut Clemens VI. olim admiratus est: adhuc adolescentem vix decimo-quinto ætatis anno, cum novus Religionis tyro in carcere, à parentibus & domesticis detineretur, quos suis votis infensos, & inimicos experiebatur, cum vellet sæculo & nobilissimæ familiæ, deliciis, stemmatibus renunciare; Fallaciarum Opusculum edidisse, cui vel ultima ætas, in scholarum umbris & concertationibus omnibus exercita & detrita, vix satis matura videbatur; Parisiis annos nondum viginti quatuor natum, Philosophos ac Theologos cum ingenti auditorum frequentia, quæ omnium admirationem, aliquorum invidiam excitavit, explicasse. Mirari hæc desines, & cum magno Leone exclamabis: *O quam velox est sermo sapientiæ, & ubi Deus magister est, quam citò discitur quod docetur: Non est adhibita interpretatio ad audiendum, non consultatio ad usum, non tempus ad studium. Nihil mirum quod in omni fere disciplinarum genere, bre-**

vissimo tempore conscripserit ea quorum minima pars, si eruditio, securitas, soliditas, aliæque dotes descriptionis exactissimæ spectentur, longissimam vitam postulare videntur: quod tribus interdum quatuorve Amanuensibus, de rebus diversis & difficillimis, uno tenore conscribenda distaverit. Sane ut Ambrosius supra citatus dixit, divino Spiritu ubertatem dictorum ministrante, non eget, sed redundat scriptoris ingenium. diceres sanctissimi viri linguam *calamum scriba*, reconditiora scripturæ & Theologiæ arcana & mysteria, non hominis ingenii viribus, solertiā, acumine excogitata & inventa, sed Cœlesti lumine, divino afflatu infusa & inspirata *velociter scribentis*. diceres, quod de seipso Nazianzenus, organum fuisse divinum, & instrumentum ratione præditum, quod à præclaro artifice Spiritu Sancto *construabatur & pulfabatur*.

Non addo plura: satis enim me demonstrasse arbitror quod à me initio propositum fuerat in hujus capituli argumentum, plura Sanctissimum Præceptorem divina revelatione Beatissimæ Virginis, & divorum Apostolorum colloquiis didicisse.

§. III.

D. Thomæ Doctrina securitas, quod Scriptura, Traditioni, Patribus semper adhaerit, unde certissima Christianæ doctrinæ regula dici potuerit à Pio V.

PRæcipuam doctrinæ D. Thomæ, dorem, & veluti proprium characterem hic explicandum suscipimus, unde illi & ab errore immunitas, & maxima securitas contingat: summam scilicet cum antiquis Patribus, & Traditione, consensionē & observantiam, quā nunquam ab eorum placitis, ut ab inflexa fidei regula, vel quantum latus unguis est, recedere sibi permittit.

Nemo nescit, etsi quod ad Philosophiam pertinet ferendum sit, ingenia aliquando luxuriari, sibi que laxare fræna, cum ex ea indulgentia nullum periculum adsit: in rebus tamen Theologicis ubique Traditionem esse consulendam, & compertum esse erroris, quod in diversam sententiam abit, quā Patres tenuerint. Luculentia sunt Vincentii Lyrinensis verba, cum explicat illud Apostoli: *Quod Timothee depositum custodi, devitans profanas vocum novitates. Quid est enim, inquit, depositum?* & postea hujus depositi leges & conditiones ita explicat, *Quod tibi creditum est, non quod*

Tem.
5. Bibl.
ff. 7.
p. commo-
ni. cap. 28.

à te inventum, quod recepisti, non quod cogitasti, rem non ingenii, sed doctrina; non usurpationis private, sed publicæ Traditionis; rem ad te perductam, non à te prolata: in quo non auctor esse debes, sed custos; non institutor, sed sectator; non ducens, sed sequens.

Et sanè, cum Deus Sanctissimos Patres ad institutionem posteriorum interpretes & Magistros Ecclesiæ præfecerit, suo lumine pertulos, suo Spiritu afflatos, & qui summa innocentia cum Cœlitibus commercium commercuerint; summæ temeritatis est, in rebus fidei & Theologicis, aut non consultis, aut ipse sanctis Patribus, velle quidquam statuere & definire: cum etiam Aristoteles ipse tam in Divinis parcus, quam in Phisicis locuples, existimaverit, si quid de Diis statuissent, credendū esse Barbaris, primis scilicet hominibus Hebræis, & Chaldæis, quorum sanctitas & vitæ innocentia Cœlo digna, cœlestes mentes advocabat.

Hinc omnes hæreses ex ea novitatis cupidine, ingeniorumque prurigine & petulantia, natas esse, præclarissimè Cano demonstrat in omnibus hæreticis, qui Ecclesiæ pacem suis novitatibus, id est erroribus, perturbarunt; & qui in eadem, ut inquit, erroris navis versati sunt. Et primum quidem in Calvino, qui ut errores, & defectionem Lutheranorum excusaret, coram Rege Galliæ Francisco Catholicorum innocentiam tradoxit; multa, inquit, ignorasse sanctos illos viros, & sæpe inter se conflictatos fuisse: Tum postea in Luthero, qui Patrum autoritate neminem cogendum dicebat; & verbum Dei nullas interpretandi leges pati, quia verbum Dei non est alligatum: In Abailardo etiam, quem præclarissimè D. Bernardus in ea causa reprehendit, quod eum omnium Ecclesiasticorum Doctorum unam esse sententiam fateretur, ipse, inquit Bernardus, vanitate abreptus, eam sperneret, & gloriaretur se habere meliorem, non veritus contra præceptum sapientis, transgredi terminos antiquos, quos posuerunt patres nostri: In Nestorio præterea, qui ut refert Historia Tripartita, cum esset eloquens, & se putaret doctum, libris antiquorum dedignabatur incumbere, cū cæteris doctior se existimaret. Quin etiam Origenis casum, quo tota Ecclesiæ turbata est, quo posteri admonerentur, non plus sapere quam oportet sapere, sed intra limites à sanctis Patribus positos, ingenium cohibendum; huius inquam horridi casus Origenis, Vincentius Lyrinensis, loco superius

citato, cum huius eruditionem, ingenium, eloquentiam commendasset, non aliam causam refert, quam nimiam sui præfidentiam, & antiquitatis contemptum. Hic idem (inquit) Origenes tantus ac talis, dum gratiæ Dei insolentiùs abutitur, dum ingenio nimium indulget, sibi que satis credit; dum præcipue pendit antiquam Christianam Religionis simplicitatem; dum se plus cunctis sapere præsumit; dum Ecclesiasticas Traditiones, & veterum magisteria contemnens, quadam Scripturarum capitula novè interpretatur; meruit, ut de se quoque Ecclesiæ diceretur: Si surdus exierit in medio tuis Propheta &c.

Agnoscis itaque (Erudite Lector) nihil cordi & Religioni magis viro & scriptori Catholico esse debere, quam ut ubique autoritatem Sanctorum Patrum, & Traditionem consulat, nec ab ea ullis argumentis, ulla novitatis libidine unquam se demoveri patiat. Sed quis unquam inter cæteros, imò supra cæteros Theologos, qui pro Patribus nati, fideles edocendi munus, & Ecclesiæ defendendæ curam, velut relictam sibi hæreditatem susceperunt, potiori jure quam D. Thomas hanc laudem consecutus est, ut Sanctissimos viros passibus æquis sequutus, integram, illibatamque hæreditatem, depositumque fidei sibi creditum, intemeratum servaverit? Hæc S. Doctoris præclarissima, & quam satis amplis laudibus nemo unquam efferat commendatio, unde securitas summa, & ab omni errore immunitas illi contrigerit; quod assertiones suas in tutissimo loco, sub Patrum omnium clientela posuerit. Vix unum articulum repereris, quem gravissima Patrum autoritate non muniverit; & rectè advertit P. Baronius, ac mille experimentis à se observatum inquit, hoc discrimen intercedere D. Thomam inter & Theologorum reliquos, quod Angelico Præceptori aliquando feliciter tuto & longo silentio Scriptura & Patres meditant, ubique prima cura fuerit inquirere, quid Sacra Scripturæ, præsertim Theologiæ & Scientiarum origo & regula, quid Patres Scripturæ interpretes, & Traditionis testes docuerint; & consultâ Scripturâ, Traditione, Patribus, velut immoto fundamento Theologiam suam astruxerit. Hinc Doctoris Communis assecutus est nomen, & nisi me fallit animus, eam dumtaxat gloriam & famam ambivit, ut ubique Patrum Discipulus audiret, eorumque viam calcaret, procul à divitiis, quæ raso periculo carent, &

Cano
lib. 7.
de lo.
theo.
cap. 3.

D. Bernard.
Epist.
190.

errores irremediabiles incautos abducunt. Neque tamen idè minus consecutus est laudis, quòd nihil sine confortio Patrum tentaverit; cum præter sententias, quibus illi cum Sanctis Patribus convenit, omnino eamius sit, nulliquè secundus, argumentis quibus explicari & illustrari possunt, ceterosque Theologos multis partibus superet, accitis in defensionem Theologiæ omnibus scientiis, ac Philosophis, quos Divinæ sapientiæ opem, & suppetias ferre coëgit. Hinc D. Thomæ doctrinæ, certissima Christianæ doctrinæ regula dici potuit, quòd purissimam scripturæ sensum, Traditionis Patrumque seriem unus D. Thomas omnino repræsentet, nec alius unquam felicitus Divo Thomæ assecutus sit, quòd optabat Lyriensis, ut quæ à sanctis Patribus dicta fuerant, limarentur & expolirentur, non nova, sed novè, singulari scilicet ordine, methodo, distinctione, dicerentur. Sapienter annotavit Angelici Præceptoris Commentator & Interpres Cajetanus, idè D. Thomam sanctorum Patrum sensum esse assecutum, quia semper summè illos veneratus est. Sed potissimum D. Augustinum itacoluit, ita uni adhæsit, & veluti Augustini spiritum ita ebibit, ut quidam non ignobilis Scriptor dixerit, Augustini animam videri migrasse in Thomam; quod inter ejus laudes Urbanus V. Academiæ Tolosanae D. Thomam magistrum sequendum præficiens, non siluit: *Beati Augustini (inquit) vestigia insemitis, Ecclesiam doctrinis ac scientiis quàm plurimis illustravit.*

Hic quotquot D. Thomam suis laudibus celebrare conantur, nervos omnes intendunt, ut eam in sanctos Patres observantiam ad cælos usque efferrant, quâ nihil majus agnoscunt in ingenio præclarissimo, & quo nullum magis sibi laxare habenas, novam tentare viam, aut longius altiusque ire potuissent. Aliègregiam Divi Chrysostomi de D. Petro observationem hic referunt, quâ illud explicent, D. Thomam omnium Patrum, quos sibi longo studio & meditatione familiares effecerat, interpretem fuisse. Expendit eloquentissimus Pater secundi scapitis Actorum hæc verba: *Stans autem Petrus cum undecim, levavit vocem suam, & locutus est eis. Quid est, inquit, cum reliquis undecim? Et statim subdit: communem quidem vocem edebant, at Petrus omnium erat os, sed astabant illi undecim testimonio suo comprobantes, quæ ab illo dicebantur.* Scire aves

(Erudite Lector] quem gradum D. Thomas inter ceteros occupet, quodve munus gerat? *Communem cum illo Concilia, Patres, ceterique Theologi vocem edunt, & D. Thomæ olim suo silentio bovis muti, postea vocalissimi, omnes uno ore loquuntur; & quotquot ex Patribus suarum assertionum testes advocat, astant illi suo testimonio quæ accepit comprobantes.*

Alii advocant Ethnicorum morem, quo probent Christiana doctrinæ faciem, undiq; à Patribus circumlatam, tandem ad D. Thomæ manus pervenisse, ab eoque in sua Summa Theologica, velut in laborum Scholasticorum ultima meta repositam fuisse. Solebant olim veteres nocte Ceteri, Vulcano, & Prometheo sacrâ, aram mille luminibus, mille floribus ornata excitare, ad quam tota fere Græcia confluebat, ut è sacra luce, quæ in ara fulgebat, suam faciem accenderent, & in urbes ignem sacrum deferrent, in quo suæ felicitatis positum omen arbitrabantur. Sed ne communis horum quisquam expers fieret, accensam faciem cives per manus vicissim sibi ferendam tradebant: quæ tandem ad metam, victis ventorum flatibus, aërisque perturbationibus, accensa perveniret, urbs tota effusa gaudio, maximoque plausu, victricem ventorum faciem excipiebat.

Non absimile quid in re Theologica accidisse dixeris. Quid enim aliud putes scripturam sacram, quàm aram ignoto, agnitoque Deo erectam, mille floribus, mille luminibus ornata, & fulgentè: unde Apostoli faciem, quâ totum orbem illustrare, undique circumferendam accenderunt; & sui muneris sui que zeli successoribus, & discipulis, Clementi, Dionysio, Ignatio, Irenæo, qui propius à nascenti Ecclesia aberant, gestandam tradiderunt? Ab his ad sapientissimorum Doctorum Basili, Nazianzeni, Chrysostomi, Augustini, Hieronymi, Gregorii, aliorumque manus pervenit: à quibus postea Bernardus, Anselmus, Damianus, accensam faciem, nec ullis turbinibus extinctam acceperunt. Sed cui tandem hæc felicitas contigit; ut ultimam metam, cui inscribere, liceat *non plus ultra*, victor attigerit? hoc sane uni D. Thomæ concessum: hic unus è Patribus & Ecclesiæ Doctoribus ultimus, accensam faciem tulit, & in meta ventorum, turbinumque victricem reliquit, quâ Scholæ omnes, Academiæ, totaque Ecclesia, dum Christiana Religio vigeat, illustrabuntur.

Quid enim aliud existimes D. Thomam Summam, quam ultimam Scholasticorum laborum metam, & pene ultimum limitem, quo eruditio summo ingenio comparata, quid maximo conatu possit, probaverit. Verissimè enim dixit Possevinus, egregius Societatis scriptor, D. Thomam Summâ Theologica omne tulisse punctum, ac reliquis omnem videri præcidisse vicem, qua aliquid, aut augustius, aut plenius, aut brevius fieri posse unquam putent: ut divinitus pronunciasse existimeretur hæc verba Joannes hujus nominis XXII. cum B. Thomam in sanctorum catalogum scribi mandasset; nempe nisi B. Thomas alia edidisset miracula, unusquisque Articulus eorum quos scripsit, habendus pro miraculo esset. Atque hujus operis primam & secundam partem notat prælaudatus auctor, gratiam fecisse Demetrium Cidonium, ut & alteram summam adversus Gentes pro Christiana Religione.

Verum quibus artibus, aut dotibus Angelicus Doctor assecutus est, ut ultimam metam ingeniorum attingere dici potuerit? Nancianè laudem promeruit summa in Patres observantia & studio, quibus ita eis sequendis adhæsit, ut penè in iisdem vestigiis pedes posuerit; ita legendis incubuit, ut quæcunque Christianam Religionem illustrare possunt, ferè exhaustaerit: nec immeritò Gennadius Patriarcha hæc verba scripsit: *Si quis scriptis D. Thomæ animum adhibuerit, hunc nullis aliis incigere oportet.*

*Apud
Laurent.
à Pont.
in Sap.
cap. 9.
tom. 13.*

Egregiè Isidorus advertit, Lunam quasi luminum unam nuncupari, quod inter planetas ultimus, omnium lucem excipiat, veluti omnium capacissimus sinus, quo aëris influxus fovetur & temperantur, & rerum inferiorum generationibus promovendis, disponantur & parantur. Non negaverim equidem, D. Thomam, etsi supra ceteros Theologos & Doctores Classicos in altiori gradu constitutum, ultimum esse Ecclesie sidus, quintum Ecclesie Doctorum, infra antiquos Patres, nobisque propinquiorem. sed quid inde contingit, aut quod Ecclesie emolumentum & commodum, suo gradu, & ordine contulit? Ultimum est Ecclesie sidus, velut *Luna plena in diebus suis*, ut lucem omnium, radiosque sinu capacissimo excipiat, foveat, temperet, & Theologia Scholastica illustranda & promovenda effundat. Hoc enim potissimum in D. Thoma, quotquot ejus libris evol-

vendis incumbunt, admirantur: Quidquid olim aut præclare inventum, aut subtiliter excogitatum fuerat, quo Mytheria fidei, securioris Ethicæ regulæ, & quæcunque Christiana Religio complectitur illustrari possint, ita in unum collegisse, quibus etiam plurima, robur, ordinem, distinctionem addidit: ut unius D. Thomæ vox, *multitudinis vox* dici possit: & ut apud Ezechielem vatem Angelus *similitudinis signaculum* nuncupatur, aut ut Hebræicum habet *חֹתֶם הַרְבִּיחַ* *chothem taenith* quidam intelligunt *sigillans summam*, quod suis doctibus, quibus cæteris eminebat, Dei operibus colophonem imponeret; ita non immeritò D. Thomæ Summam dixeris Theologicæ supellectilis sigillum, scholasticorum laborum metam, omnium Sanctorum Patrum Epitomen, quam tamen non absolvit; ut scias D. Thomam, qui aliorum omnium sapientiæ Epitomen fecit, suæ seipso duntaxat minorem, efficere non potuisse.

Ex his quæ jam fusè satis explicuimus, non tam conjici potest, quam evidentissimè demonstrari, eam inesse D. Thomæ doctrinæ securitatem, ut à summo Pontifice dici potuerit *certissima Christiana doctrinæ regula*; cum ubique Traditionem spiraret, & Antiquitatis simillimam imaginem, qualem antiqui Patres suis posteris exhiberi voluissent, ubique repræsentet. Verum plurima superlunt, à quibus minime abstinere æquum sit, quæ Doctrinæ D. Thomæ securitatem, & ad omnem errorem, censurisque immunitatem egregie confirmant.

IV.

Nihil unquam in D. Thoma reperit censuræ oportunitatem; omnia sine ullo proflus errore conscripsit.
Clement VIII.

Nescio quo malo fato, quod literas scientiaque insequitur, aut verius, quo ingeniorum vitio, quod hominibus suæ mortalitatis exordia, difficultatem recti, & ignorationem veri, ut inquit Augustinus, ostendit. Pauci sunt inter scriptores Ecclesiasticos, in quibus aliqua non defideres, & quos non minus ingenii erroribus, quam aliis corporum & naturæ defectibus homines fuisse non agnoscas. Non is sum qui Sanctorum Patrum, quos summe venerari partem Religionis duco, aut graviore lapsus, aut leviores hævos notare velim! sed nega-